

Ejvind Larsen Vognsegård
Høedvej 51
Høed
4450 Jyderup

Virksomheder
J.nr. 2022 - 741
Ref. LIWGR/LENSP/SOEJE
Den xx. februar 2022

CVR: 78597615

Att.: Ejvind Larsen, epost: ejv.larsen@hotmail.com

Høring af udkast til afgørelse om miljøskadesag i Tuse Å-systemet

Accept af efterkommelse af påbud af 1. juli 2019

Miljøstyrelsen har den 1. juli 2019 meddelt påbud¹ om genopretning i Tuse Å-system efter Miljøskadelovens² § 20. Påbuddet er udformet som et monitoringspåbud for at undersøge, om den tidligere udførte indsats ved miljøskadens indtræden har været tilstrækkelig til at sikre genopretning af miljøtilstanden i Tuse Å-systemet.

Miljøstyrelsen modtog den 18. marts 2020 den endelige rapportering. Rapporten opfylder de vilkår, der blev stillet i monitoringspåbuddet. Undersøgelserne, der er lavet i forbindelse med monitoringen, viser, at de vandkemiske forhold og iltforholdene i vandløbet stort set blev normaliseret inden for få uger efter forureningshændelsen i september 2018. Smådyrsfaunaen er stort set retableret i januar 2020. Ørredbestanden er i januar 2020 på vej op igen, men der er reduceret tæthed af 1-års fisk og yngel. På grundlag heraf anser Miljøstyrelsen monitoringspåbuddet for efterkommet.

Afgørelse om, at der ikke skal gennemføres yderligere afhjælpende foranstaltninger

Miljøstyrelsen træffer herved, jf. miljøskadelovens § 23, jf. bekendtgørelse om definitioner og kriterier i relation til miljøskadebegrebet samt om afhjælpning af visse miljøskader³ (herefter "bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade") § 3, stk. 1, jf. bilag 2, afsnit 4.3, afgørelse om, at der ikke skal gennemføres yderligere afhjælpende foranstaltninger, herunder ikke kompenserende afhjælpende foranstaltninger.

Sagen

Miljøskaden indtraf den 6. september 2018, da ca. 100 tons gødning (KombiGro) blev udledt til Tuse Å-systemet i Holbæk Kommune. Alle fisk og det meste af smådyrsfaunaen på en 15 km strækning ud mod Isefjorden døde.

¹ Miljøstyrelsens Påbud af 1. juli 2019 om genopretning af hidtidig tilstand i Tuse Å-system

² Lovbekendtgørelse 2017-03-27 nr. 277 om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader

³ Bekendtgørelse 2015-01-21 nr. 94 om definitioner og kriterier i relation til miljøskadebegrebet samt om afhjælpning af visse miljøskader

Miljøstyrelsen tilkendegav den 21. december 2018 i sin bindende udtalelse til Holbæk Kommune, at Miljøstyrelsen var enig med kommunen i, at der forelå en miljøskade. Holbæk Kommune traf herefter den 10. januar 2019 endelig afgørelse om, at udslippet var omfattet af miljøskadeloven.

Miljøstyrelsen meddelte den 1. juli 2019 påbud om monitoring af smådyrsfauna, fiskeyngelforekomster og fiskebestandens størrelse i 2019. Baggrunden for monitoringspåbuddet var Miljøstyrelsens vurdering af, at den umiddelbare indsats, der blev gjort af skadevolder sammen med sit forsikringsselskab efter udslippet fandt sted, kunne vise sig tilstrækkelig til, at den hidtidige tilstand ville kunne genoprettes inden for en rimelig tidshorisont.

Indsatser som følge af udslippet af KombiGro til Tuse Å-system er vurderet og gennemført i 3 faser:

1. Den umiddelbare indsats – standsning af udslippet og begrænsning af skaden og derpå oprensning og genopretning af bl.a. gydebanks. Oprensning og genopretning foretog den skadevoldende virksomhed frivilligt i forståelse med sit forsikringsselskab i perioden 16. – 25. oktober 2018. I fortsættelse heraf blev der også gennemført monitoring af vandkemi, iltforhold, smådyrsfauna og fiskebestand helt frem til monitoring efter Miljøstyrelsens påbud af 1. juli 2019.
2. I Miljøstyrelsens påbud af 1. juli 2019 blev der påbudt yderligere monitoring. Monitoring skulle afdække, om den umiddelbare indsats havde virket og skabt basis for fuld genopretning, således at der ikke blev behov for yderligere afhjælpende foranstaltninger for at sikre genopretning, og at supplerende afhjælpende foranstaltninger ikke ville være relevante.
3. På grundlag af afrapporteringen af monitoring vurderes om og i så fald hvilke yderligere afhjælpende foranstaltninger, herunder kompenserende foranstaltninger, der skal gennemføres.

Ved nærværende meddeler Miljøstyrelsen afgørelse om, at der ikke er grundlag for at meddele påbud om yderligere afhjælpende foranstaltninger heller ikke kompenserende afhjælpende foranstaltninger som følge af den miljøskade, der indtraf i Tuse Å september 2018.

Retsregler

Miljøskadeloven og bekendtgørelse om definitioner og kriterier i relation til miljøskadebegrebet samt om afhjælpning af visse miljøskader (herefter ”bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade”) med bilag fastsætter reglerne for, hvilke afhjælpende foranstaltninger der skal iværksættes, når der er sket en miljøskade. Ud over de afhjælpende foranstaltninger til retablering, som Miljøstyrelsen herved anser for gennemført, er der – som del af de afhjælpende foranstaltninger - også pligt til at foretage kompenserende afhjælpning, jf. bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade, bilag 2, afsnit 2.3, der har følgende ordlyd:

Kompenserende afhjælpning iværksættes for at kompensere for midlertidige tab af naturressourcer og udnyttelsesmuligheder, indtil der sker retablering. Denne

komensation består af yderligere forbedringer for beskyttede arter, internationale naturbeskyttelsesområder eller vandmiljøet enten på den skadede lokalitet eller på en anden lokalitet. [...]

Bilag 2, punkt 4.3. i samme bekendtgørelse fastslår endvidere, at den kompetente myndighed har ret til at beslutte, at der ikke træffes yderligere afhjælpende foranstaltninger, hvis:

de afhjælpende foranstaltninger, der allerede er truffet, sikrer, [1] at der ikke længere foreligger nogen betydelig risiko for at påvirke [...] vandmiljøet [...] negativt, og [2] omkostningerne ved de afhjælpende foranstaltninger, der skal træffes for at nå tilbage til den oprindelige tilstand eller et tilsvarende niveau, ikke står i forhold til den miljømæssige gevinst, der opnås.

I forlængelse af gennemførelsen af de primære afhjælpende foranstaltninger er det således relevant at identificere eventuelle yderligere relevante foranstaltninger, herunder særligt kompenserende afhjælpende foranstaltninger.

Det er ydermere relevant at vurdere, om der fortsat er betydelig risiko for, at udslippet påvirker vandmiljøet negativt, samt omkostninger i forhold til den forventede miljømæssige gevinst for sådanne yderligere foranstaltninger.

Forarbejderne til miljøskadeloven introducerer RRSS-metoden (ressource-to-ressource/service-to-service), som et værktøj til de miljøfaglige vurderinger i forbindelse med fastsættelse af de kompenserende afhjælpende foranstaltninger. Forarbejderne anviser også, at hvis RRSS-metoden ikke er mulig at anvende kan myndigheden foreskrive en anden metode, og kan i denne sammenhæng pege på økonomisk værdisætning.

I relation til de afhjælpende foranstaltninger er der indlejret et proportionalitetsprincip i bekendtgørelsen om afhjælpning af miljøskade, bilag 2, punkt 4.3, således at Miljøstyrelsen i forbindelse med de miljøfaglige vurderinger bør overveje, om omkostningerne til eventuelle yderligere afhjælpende foranstaltninger står mål med den miljømæssige gevinst.

Begrundelse for afgørelsen

Miljøstyrelsen bemærker, at tidlige afhjælpende foranstaltninger, hurtigt stop og begrænsning af miljøuheld, er afgørende for det resulterende omfang af forureningen og den efterfølgende oprydning.

Grundigheden af den akutte indsats har ligeledes en indflydelse på omfanget af eventuelle ”kompenserende afhjælpende foranstaltninger”, som er de foranstaltninger, der kompenserer for midlertidigt tab af en naturressource.

I den konkrete sag har den akutte indsats fjernet omkring halvdelen af forureningen, estimeret ud fra den mængde slam, der blev suget op. Sammen med den efterfølgende oprensning og genopretning af bl.a. gydebanker betegnes denne umiddelbare indsats de ”primære afhjælpende foranstaltninger”.

I det omfang at de primære foranstaltninger viser sig ikke at være tilstrækkelige til en fuldstændig genopretning, f.eks. på baggrund af monitoring, må der udføres ”supplerende afhjælpende foranstaltninger”.

På baggrund af resultaterne i monitoringsrapporten vurderer Miljøstyrelsen, at der ikke længere er en betydelig risiko for negativ påvirkning af vandmiljøet.

Primære eller supplerende afhjælpende foranstaltninger

På grundlag af afrapporteringen af monitoringspåbuddet vurderer Miljøstyrelsen, at genopretningen af tilstanden efter miljøskaden i Tuse Å er så langt fremme og den negative påvirkning er så reduceret, at der ikke er grundlag for at udstede påbud om yderligere primære afhjælpende foranstaltninger for at genoprette den hidtidige tilstand, og at der således heller ikke er behov for at gennemføre supplerende afhjælpende foranstaltninger.

Kompenserende afhjælpende foranstaltninger

Det følger af bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade, at der skal iværksættes kompenserende afhjælpning for at kompensere for det midlertidige tab af naturressourcer og udnyttelsesmuligheder, indtil der sker retablering (tilstanden er genoprettet). Denne compensation består som beskrevet ovenfor af yderligere forbedringer for vandmiljøet efter genopretningen, enten på den skadede lokalitet eller på en anden lokalitet.

Den relevante kompenserende afhjælpende foranstaltning

Ved vurdering af det relevante niveau for den kompenserende afhjælpende foranstaltning har Miljøstyrelsen anvendt den såkaldte RRSS-metode (ressource-til-ressource/service-til-service), jf. bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade bilag 2, pkt. 3.2-3.3. I henhold til den metode skal foranstaltninger, der resulterer i naturressourcer og udnyttelsesmuligheder af samme art, kvalitet og kvantitet som de skadede, overvejes først. Hvis dette ikke er muligt, skal der tilvejebringes alternative naturressourcer og udnyttelsesmuligheder. Tre væsentlige elementer i RRSS-metoden er tidsp præferencer, skadens omfang og hvordan skaden genoprettes. Selve valget af afhjælpende foranstaltninger skal herefter ske efter vurdering af kriterierne, som er oplistet i bekendtgørelsens pkt. 4.1.

I forbindelse med udslip af KombiGro i tilløb til Tuse Å (Møllerenden) i september 2018, har den efterfølgende monitoring i 2018-2020 vist, at der har været en umiddelbar effekt på fisk og smådyr i Møllerenden, Kobbøl Å og Tuse Å over en strækning på ca. 15 km. For smådyrsfaunaen blev der set markante effekter, særligt i Møllerenden og Kobbøl Å med en aftagende effekt ned igennem Tuse Å. Ved udgangen af januar 2020 er smådyrsfaunaen udtrykt ved DVFI tæt på at være retableret til samme tilstand som før udslippet.

Udslippet havde også en effekt på fiskefaunaen. Der blev på hele den berørte strækning observeret døde fisk, heriblandt adskillige havørreder på gydevandring og efterfølgende er der konstateret lavere tæthed af ørredyngel flere steder i Tuse Å-systemet, som med overvejende sandsynlighed kan henføres til, at der manglede gydefisk i vinteren 2018-2019.

RRSS-metoden benyttes til at kvantificere, hvor lang en å-strækning der i udgangspunktet vurderes nødvendig for at kompensere for den midlertidige reduktion af fisk på grund af miljøskaden. Beregningen viser, at der skal ske en forbedring på ca. 3 km vandløb. Metoden

baserer sig på flere skønsmæssige forudsætninger, hvorfor en vis usikkerhed i beregningen ikke kan undgås.

I forbindelse med undersøgelserne af fiskebestanden i Tuse Å-systemet er det vurderet, at der på en række strækninger med fordel kan ske en forbedring af de fysiske forhold ved udlægning af skjulesten^{Fejl! Bogmærke er ikke defineret.}. Udlægning af skjulesten vil på relevante strækninger både kunne forbedre de fysiske forhold, vandkvaliteten og forholdene for særligt ørreder, hvor overlevelsen af ynglen vil kunne forbedres.

Udlægning af skjulesten bør ske som anvist i vejledning fra DTU Aqua⁴. Med udgangspunkt i vejledningen, skal der udlægges følgende mængde skjulesten:

Udlægning af skjulesten (2 pr. m²) på 3.000 m vandløb á 2 meters bredde: 6.000 m² vandløbsareal, i alt ca. 12.000 sten (60 m³).

Anlægsoverslag uden projektering og evt. hydrauliske beregninger (ekskl. moms):
60 m³ skjulesten udlagt á 600 kr. m³: 36.000 kr.

Der er mulighed for, at en restaurering ved udlægning af skjulesten kan udføres uden omfattende hydrauliske beregninger forudsat, at de placeres på strækninger med passende faldforhold. Der er i nedenstående tabel 1 dog givet et overslag på pris fra rådgiver, hvis der skal laves hydrauliske beregninger.

Holbæk Kommune har udpeget 2 strækninger i Lovledsrenden og Kobbøl Å, der tilsammen er ca. 3 km. Det er vurderet, at strækningerne berører omkring 24 matrikler. Det følger af miljøskadelovens § 27, stk. 1, at påbud skal tinglyses på den eller de ejendomme, der er berørt af en miljøskade. Baggrunden herfor er beskyttelse af en eventuel køber af en berørt ejendom. Miljøstyrelsen kan ikke uden yderligere sagsbehandling tage stilling til, hvorvidt tinglysning vil være nødvendig på samtlige 24 matrikler.

I denne sag er det vurderet, at den rigtige kompenserende foranstaltning vil være at gennemføre restaureringsforanstaltninger, der samtidigt har karakter af regulering, på en 3 km lang strækning af et § 3 beskyttet vandløb. Restaureringsforanstaltningerne kan ikke gennemføres uden tilladelse efter vandløbsloven og dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 3. Foranstaltningerne vil tillige skulle screenes efter reglerne om screening for pligt til miljøvurdering efter reglerne herom i miljøvurderingsloven.

Miljøskadeloven indeholder ikke hjemmel til, at Miljøstyrelsen ved fastsættelse af påbud om at gennemføre en afhjælpende foranstaltning samtidigt kan træffe, de for gennemførelse af den afhjælpende foranstaltning, eventuelt nødvendige afgørelser efter anden miljø- og naturlovgivning. Efter § 67, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven kan miljøministeren beslutte, at Miljøstyrelsen skal overtage kommunalbestyrelsens beføjelse til at træffe afgørelse om dispensation fra lovens § 3, og efter miljøvurderingslovens § 17, stk. 5 kan ministeren beslutte at Miljøstyrelsen kan overtage kommunalbestyrelsens beføjelser til at vurdere projektet efter loven. En tilsvarende bestemmelse til at overføre kommunalbestyrelsens beføjelser til Miljøstyrelsen i en enkelt endnu ikke afgjort sag, findes imidlertid ikke i vandløbsloven. Dette

---

⁴ Sådan laver man gydebanker for laksefisk - genskab de naturlige stryg med et varieret dyre- og planteliv. DTU Aqua, februar 2017.

indebærer, at det i denne sag ville være Holbæk Kommune, der på grundlag af ansøgninger fra skadevolder skal træffe screeningsafgørelse efter miljøvurderingsloven og meddele tilladelse henholdsvis dispensation efter vandløbsloven og naturbeskyttelsesloven. Disse forhold vil tilsammen forøge omkostningerne forbundet med de kompenserende foranstaltninger ganske betragteligt.

Forventet omkostningsniveau

Miljøstyrelsen har lavet et estimat over, hvad et projekt med udlægning af skjulesten vil koste. Det forudsættes, at der vil være adgang til vandløbsstrækningerne med køretøjer på en måde, så der ikke skal bruges køreplader.

Emne	Ydelse	Beløb
Sagsstyring påbud om kompenserende afhjælpende handling (koordinering med kommune)	60 timer á 700 kr.	42.000
Nyt påbud om tilvejebringelse af yderligere sikkerhedsstillelse, da der er disponeret over stort set hele den hidtidige sikkerhedsstillelse (forsikringssum). Der er stor usikkerhed om timeforbruget forbundet hermed	20 – 150 timer á 700 kr.	14.000 – 105.000
Rådgiverydelse (omfang afhænger af om der skal laves hydrauliske beregninger)	30- 60 timer á 800 kr.	24.000 - 48.000
Entreprenør	60 m ³ skjulesten á 600 kr./ m ³	36.000
Tinglysningsafgift 1750 kr.	24 matr. á 1750 kr.	42.000
Tinglysning 4250 kr.	24 matr. á 4250 kr.	102.000
Samlet (ca. niveau)		260.000-375.000

Tabel 1. Prisoverslag udlægning af 3 km skjulesten inkl. sagsbehandling iht. miljøskadeloven

Miljøstyrelsens overvejelser, herunder om proportionalitet

Som det fremgår ovenfor, vurderer Miljøstyrelsen, at monitoringspåbuddet af 1. juli 2019 er efterkommet, og at genopretningen er så langt fremme, at der ikke er grundlag for at udstede påbud om yderligere primære afhjælpende foranstaltninger for at genoprette den hidtidige tilstand, og at der således heller ikke er behov for at gennemføre supplerende afhjælpende foranstaltninger.

Det følger af bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade, at Miljøstyrelsen skal påbyde kompenserende foranstaltninger for at kompensere for det midlertidige tab af naturressourcer og udnyttelsesmuligheder, der består fra skaden indtræder, til den er retableret. Som beskrevet ovenfor fremgår det dog tillige af bekendtgørelsen, at Miljøstyrelsen kan undlade at påbyde afhjælpende foranstaltninger, såfremt der ikke længere foreligger en betydelig risiko for at påvirke vandmiljøet negativt, og hvis omkostningerne ved de afhjælpende foranstaltninger, der skal træffes for at nå tilbage til den oprindelige tilstand eller et tilsvarende niveau, ikke står i forhold til den miljømæssige gevinst.

Som det fremgår ovenfor har Miljøstyrelsen vurderet, at der ikke længere er en betydelig risiko for negativ påvirkning af vandmiljøet, da skaden er afhjulpet ved

de nødvendige forebyggende og primære afhjælpende foranstaltninger, der blev gennemført umiddelbart efter, at skaden indtrådte.

Som det også fremgår ovenfor af afsnittet "forventede omkostninger" er omkostningerne forbundet med mulige kompenserende foranstaltninger i denne sag estimeret til mellem 260.000 og 375.000 kr., hvoraf alene mellem 60.000 og 84.000 kr. vil være omkostninger til faktisk at etablere de kompenserende foranstaltninger, altså ca. 23 % af de samlede omkostninger.

I miljøskadelovens forarbejder anføres, at der kan lægges vægt på miljøøkonomiske beregninger ved fastsættelsen af kompenserende afhjælpende foranstaltninger, og der må også være mulighed for at inddrage sådanne miljøøkonomiske overvejelser ved vurderingen af proportionalitetsspørgsmålet, navnlig da RRSS-metoden ikke er egnet til at sammenligne miljø med økonomi (men kun miljø med miljø). Miljøstyrelsen har overvejet denne mulighed i forbindelse med proportionalitetsbetragtningerne og vurderer, at usikkerhederne er for store ved miljøøkonomisk værdiansættelse af midlertidigt tab af dele af en vandløbsstræknings herlighedsværdi.

Usikkerhederne omhandler bl.a.

- Hvordan kan man værdiansætte forskellige arter forskelligt, hvis de alle er essentielle for deres økosystem og ikke invasive? F.eks. vandsalamander, flagermus eller ørreder?
- Hvordan afvejes samfundsøkonomi over for biodiversitetsværdi?
- Er det rimeligt at inddrage estimat af turistindtægter og hvad medtages i givet fald i estimatet? I hvilket omfang har turister adgang til vandløbet og kan vandløbsfiskerturister sammenlignes med kystfiskerturister?
- Hvor mange procent vil skjulesten forbedre et eksisterende vandløb med?

Der er blevet lavet mange værdisætningsstudier ift. natur og biodiversitet i Danmark gennem de seneste 15-20 år. De viser en stor spredning i værdierne. Aarhus Universitet har udarbejdet en rapport⁶ om status for værdisætning på natur- og miljøområdet, hvor de bl.a. vurderer muligheden for at udvikle generelle økonomiske nøgletal vedrørende biodiversitet. Konklusionen er, at det ikke er muligt på baggrund af eksisterende studier.

De kilder^{5,6,7} Miljøstyrelsen har gennemgået, viser, at der ikke er konsensus om miljøøkonomisk værdiansættelse af (delvis) tab af vandløb eller dyrearter.

En miljøøkonomisk værdiansættelse vil således i bedste fald give et meget stort spænd/prisinterval i den konkrete sag, så stort at Miljøstyrelsen ikke ser det muligt at få en retvisende vurdering ved brug af denne metode.

---

⁵ [Videnskabelig rapport fra DCE, nr. 214, 2016, Samfunds- og sektorøkonomisk analyse af vandmiljøindsatsen i landdistriktsprogrammet \(LDP\) og fiskeriprogrammet \(EHFF\)](#)

⁶ [Videnskabelig rapport fra DCE, nr. 276, 2018, Nye nøgletal på natur- og miljøområdet - et litteraturstudie over muligheder og begrænsninger](#)

⁷ [Artikel i Miljø- & Vandpleje, nr. 41, marts 2018, Danmarks Sportsfiskerforbund om "Miljøindsatser i ørredvandløb skaber overskud for samfundet."](#)

Miljøstyrelsen har dog forsøgt at indhente tilbud på en miljøøkonomisk værdiansættelse og har fået afslag fra flere miljøfaglige eksperter, og et enkelt tilbud, der lyder på kr. 250.000 – 500.000, dvs. i størrelsesordenen 10 gange den rå pris på skjulesten til 3 km vandløb.

Indhentning af ekspertudtalelser vurderes således at medføre yderligere omkostninger, hvortil kommer at chancen for at nå en uangribelig prisfastsættelse vurderes lille. Miljøstyrelsen vurderer derfor, at det ikke er hensigtsmæssigt at bruge yderligere ressourcer på at få et miljøøkonomisk estimat, da det vil være uproportionalt.

På baggrund af ovenstående overslag over udgifter, tabel 1, finder Miljøstyrelsen samlet set, at omkostningerne ved at etablere de kompenserende foranstaltninger er uforholdsmæssigt store set i forhold til de forbedrede fysiske forhold, vandkvaliteten og forholdene for ørreder, der kan forventes ved etablering af foranstaltningerne. Miljøstyrelsen har i denne sammenhæng tillagt det afgørende betydning, at omkostningerne forbundet med sagens behandling vil blive ca. 3 gange større end omkostningerne ved faktisk at gennemføre de mulige kompenserende foranstaltninger. Herudover skal vurderingen ses i lyset af, de ovenfor nævnte udfordringer ved økonomisk værdisætning, og af at vandløbets tilstand med de allerede gennemførte foranstaltninger i det væsentlige er genoprettet, og der således alene vil være tale om kompenserende foranstaltninger.

Miljøstyrelsen har endvidere ved proportionalitetsvurderingen lagt vægt på, at afvejningen efter bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade § 3, stk. 1, jf. bilag 2, afsnit 4.3, mellem omkostninger og miljømæssig gevinst i denne sag vedrører kompenserende afhjælpende foranstaltninger og ikke primære afhjælpende foranstaltninger. Proportionalitetsbetragtningerne ville have haft en anden karakter, hvis der havde været tale om primære afhjælpende foranstaltninger.

Miljøstyrelsen træffer på denne baggrund afgørelse efter miljøskadelovens § 23, jf. bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade § 3, stk. 1, jf. bilag 2, afsnit 4.3, om ikke at meddele yderligere påbud om afhjælpende foranstaltninger i sagen, idet de afhjælpende foranstaltninger, der allerede er truffet, sikrer, at der ikke længere foreligger nogen betydelig risiko for at påvirke vandmiljøet negativt, og omkostningerne ved de kompenserende afhjælpende foranstaltninger, står ikke i forhold til den miljømæssige gevinst, der opnås.

Frigivelse af sikkerhedsstillelse

Miljøstyrelsen skal slutteligt bemærke, at der endvidere den 1. juli 2019 blev udstedt et påbud om sikkerhedsstillelse. Miljøstyrelsen vil behandle en anmodning om frigivelse af sikkerhedsstillelse, efter at denne afgørelse er endelig.

Bemærkninger til høring af 26. februar 2021 om afgørelse om miljøskade i Tuse Å-system

Miljøstyrelsen sendte den 26. februar 2021 udkast til afgørelse om miljøskade i Tuse Å-systemet i partshøring hos virksomheden, dennes forsikringsselskab, advokat og rådgiver, samt hos kommunen og Tuse Å's Ørredssammenslutning.

Hverken virksomheden eller dennes forsikringsselskab har haft bemærkninger til Miljøstyrelsens udkast til afgørelse.

Miljøstyrelsen har den 15. marts 2021 modtaget bemærkninger fra Holbæk Kommune, se bilag 1. Bemærkningerne kan resumeres som følger:

- a) For smådyrsfaunaen gælder det, at visse faunaelementer (rentvandsindikatorer) ikke er genindvandret fra referencestationer til samme niveau som før forureningshændelsen
- b) Miljøstyrelsen bedes uddybe ”fuldstændig genoprettet i løbet af kort tid.”
- c) Resultatet af Miljøstyrelsens proportionalitetsbetragtninger i afgørelsen kan få den betydning, at formålet med miljøskadeloven ikke tilgodeses
- d) Ønske om hjemmelsgrundlag i vandløbsloven til, at Miljøstyrelsen kan lave påbud i forbindelse med miljøskade

Miljøstyrelsen har den 26. marts 2021 modtaget bemærkninger fra Tuse Å's Ørredssammenslutning (TØS), sekunderet af deres interesseorganisation Danmarks Sportsfiskerforbund, se bilag 1. Bemærkningerne kan resumeres som følger:

- a) Uenig i afgørelsen. Angiver, at der er behov for påbud om kompenserende afhjælpning, der iværksættes i form af vandløbsrestaurering
- b) Tidsperspektivet i sagen
- c) Sagsgang og afgørelse ses som udtryk for, at miljøskadeloven ikke virker
  - i. Den indsats, der er sket ude i åen, er for lille i forhold til ressourceforbrug i øvrigt (sagsbehandling, monitorering, jura)
- d) Uenig i proportionalitetsvurdering
  - i. Anfører, at samfundsgevinst ved velfungerende gydevandløb bør indregnes
  - ii. Med henvisning til artikel angives samfundsgevinst til mindst 283.000 kr. pr. år pr. km vandløb
  - iii. Vurderer, at udgifterne er overestimerede. Specifikt nævnes at tinglysningsudgiften ved normal praksis i restaureringssager ikke indgår som i reguleringssager
- e) Opfordrer til yderligere undersøgelser inden afgørelse
- f) Foreslår, at der afsættes et beløb, som Holbæk Kommune kan anvende til forbedring af Tuse Å

Miljøstyrelsens bemærkninger til høringssvar

På baggrund af de modtagne bemærkninger fra Holbæk Kommune (HK) og Tuse Å's Ørredssammenslutning (TØS) har Miljøstyrelsen fundet anledning til at gennemgå udkastet til afgørelse og undersøge især spørgsmålet om samfundsværdi og miljøøkonomisk værdisættelse. Disse overvejelser og undersøgelser er i forskelligt omfang skrevet ind i afgørelsen herover, suppleret med en gennemgang herunder.

Miljøstyrelsen bemærker, at der ikke fra høringsparterne er modtaget nye oplysninger om undersøgelser af vandløbets fauna.

Ad HK a) Rentvandsindikatorer

Miljøstyrelsen vurderer, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om den langsomme genindvandring af rentvandsindikatorer udelukkende skyldes miljøskaden i september 2018. Efterfølgende hændelser med udledning af filterskyllevand fra Mørkøv Vandværk kan ikke udelukkes at have haft betydning for hastigheden af genindvandring af rentvandsindikatorer.

Ad HK b) Tidsperspektivet

Tidsperspektivet er ikke det primære i afgørelsen, men Miljøstyrelsen har skønsmæssigt lagt en 3 årig genoprettelsesperiode til grund i RRSS-estimatet på baggrund af monitoringsrapportens resultater.

Ad HK c) Proportionalitet og miljøskadelovens formål

Om Holbæk Kommunes kommentarer til proportionalitet bemærker Miljøstyrelsen, at der i den konkrete sag, og den konkrete situation, hvor der dels vil være behov for ny sikkerhedsstillelse og dels bliver store omkostninger til tinglysning mv., vil være eksorbitant store afledte udgifter ved at iværksætte udlægning af skjulesten. Miljøskadeloven har til formål at sikre, at den ansvarlige for en miljøskade forebygger og afhjælper skaden eller faren og afholder alle omkostninger hertil. Styrelsen bemærker, at forudsætningen for at anlægge sådan en proportionalitetsbetragtning er, "at der ikke længere foreligger nogen betydelig risiko for at påvirke vandmiljøet negativt", hvilket styrelsen fortsat ser opfyldt, og bl.a. af denne grund anser for overensstemmende med lovens formål. Det skal endvidere tages i betragtning, at der er tale om kompensation, hvorfor proportionalitetsbetragtningen hurtigere kan være opfyldt end, hvis der var tale om supplerende eller primære afhjælpende foranstaltninger.

Ad HK d) Hjemmel i vandløbsloven

Miljøstyrelsen noterer Holbæk Kommunes ønske. Når sagen er afsluttet, planlægger Miljøstyrelsen at evaluere på baggrund af erfaringer gjort i forbindelse med behandling af denne første miljøskadesag. Det vil sige både erfaringer relateret til miljøskadeområdet generelt og erfaringer relateret til den konkrete sag, miljøskade på et vandløb.

Ad TØS a) Påbud om kompenserende afhjælpning

Miljøstyrelsen finder, at der er grundlag for ikke at meddele påbud om kompenserende afhjælpning. Miljøstyrelsen har på baggrund af indkomne høringssvar gennemgået høringsudkast af 26. februar 2021, men ændrer ikke på den overordnede konklusion, se afgørelse herover.

Ad TØS b) Tidsperspektivet

TØS giver udtryk for, at en lang sagsbehandlingstid har givet vandløbssystemet tid til at reetablere sig selv og dermed overflødiggjort yderligere kompenserende afhjælpende foranstaltninger. Miljøstyrelsen bemærker hertil, at sagsbehandlingstiden ikke er afgørende for de kompenserende afhjælpende foranstaltninger. Det afgørende for disse foranstaltninger er perioden fra skadens indtræden i vandløbet til reetablering af samme. Denne periode er naturfagligt begrundet sammenholdt med de primære afhjælpende foranstaltninger, hvorfor sagsbehandlingstiden ikke er relevant for de kompenserende afhjælpende foranstaltninger.

Miljøstyrelsen skal yderligere bemærke, at da dette er den første miljøskadesag, er der brugt tid på afklaring af, hvordan miljøskadelovgivningen skal finde anvendelse i praksis, både generelle regler og i forhold til vandløbsspecifik lovgivning.

Miljøstyrelsen bemærker videre at af miljøskadedefinitionen⁸ bl.a. fremgår, at genopretningen skal tage mere end ét år, for at der er tale om en miljøskade. Lægges hertil monitoring af udvikling i vandløbet over tid, må det forventes, at behandling af miljøskadesager kan strække sig over flere år.

Ad TØS c) For lille indsats ude i naturen ift. sagsbehandling, monitoring og jura

Miljøstyrelsen noterer sig, at TØS finder den praktiske brug af miljøskadelovgivningen for tung og ineffektiv. Det vil blive taget med i den efterfølgende evaluering.

Ad TØS d) Proportionalitetsvurdering, samfundsgevinst og udgiftsestimater

På baggrund af gennemgang af værdisætningsstudier og overvejelser om miljøøkonomiske beregninger hhv. værdisættelser finder Miljøstyrelsen ikke belæg for at konkludere, at gydevandløb for ørreder bør medtages i udgiftsestimater og i givet fald med en indtægt på minimum 283.000 kr. pr. km vandløb pr. år. Dette er behandlet nærmere i afgørelsen.

Mht. tinglysning er det korrekt, at det normalt ikke medtages i almindelige restaureringsprojekter. I denne sag er det dog miljøskadeloven, der er gældende, og her er tinglysning et krav, jf. miljøskadelovens § 27, stk. 1. Tinglysning er et eksempel på udfordringerne nævnt under c) herover.

Ad TØS e) Yderligere undersøgelser inden afgørelse

Det fremgår ikke af høringssvaret, hvilke typer undersøgelser der ønskes. Under c) argumenteres for, at der burde være sket mere vandløbsrestaurering i forhold til bl.a. monitoring. Miljøstyrelsen har som nævnt i afgørelsen og under d) gennemgået forskellige rapporter og kilder i øvrigt om værdisætning på natur- og miljøområdet. Denne undersøgelse har ikke ændret Miljøstyrelsens overordnede konklusion i afgørelsen.

Ad TØS f) Beløb afsættes til forbedring af Tuse Å

Der er ikke hjemmel i miljøskadeloven til at påbyde den skadevoldende virksomhed at betale et beløb, som Holbæk Kommune kan anvende til forbedring af Tuse Å.

Offentliggørelse

Miljøstyrelsens afgørelse offentliggøres udelukkende digitalt. Materialet kan tilgås på www.mst.dk.

Offentligheden har adgang til sagens øvrige oplysninger med de begrænsninger, der følger af lovgivningen.

NB: Klagevejledning indsættes først i den endelige afgørelse.

---

⁸ Se Miljøstyrelsens Bindende udtalelse af 21. december 2018 vedrørende udkast af 26. oktober 2018 til afgørelse om miljøskade fra Holbæk Kommune, baseret på Miljøstyrelsens vejledning nr. 4 om miljøskadebegrebet fra 2008.

Med venlig hilsen

soeje@mst.dk

Bilag:

1. Høringssvar om udkast til afgørelse om miljøskade i Tuse Å-systemet

Kopi til:

- Holbæk Kommune (post@holb.dk og subac@holb.dk)
- Alm. Brand Forsikring (skade.ansvar@almbrand.dk, abrzi@almbrand.dk, rjwc@almbrand.dk)
- DLA Piper Denmark Law Firm P/S (line.marie.pedersen@dlapiper.com)
- NIRAS (CAB@NIRAS.DK og BJP@NIRAS.DK) – NB: Ikke part i sagen og dermed ikke høringsberettiget
- Dansk Miljørådgivning A/S, DMR (slagelse@dmr.dk) – NB: Ikke part i sagen og dermed ikke høringsberettiget
- Tuse Å's Ørredsammenslutning, TØS (runehylby@gmail.com)

Bilag 1 Virksomheder
J.nr. 2019 - 8796
Ref. SOEJE
Den 11. februar 2022**Høringssvar om udkast til afgørelse om miljøskade i Tuse Å-systemet**

De fulde høringssvar fra Holbæk Kommune og Tuse Å Ørredsammenslutning

Miljøstyrelsens sendte den 26. februar 2021 udkast til afgørelse om Miljøskade i Tuse Å-system i partshøring i henhold til § 38 i miljøskadeloven.

Der er modtaget høringssvaret fra Holbæk Kommune den 15. marts 2021 og fra Tuse Å Ørredsammenslutning den 26. marts 2021. Høringssvarene er gengivet i deres fulde ordlyd herunder.

Holbæk Kommune skal i forbindelse med partshøringen bemærke følgende

Det fremgår af udkast til afsluttende skrivelse fra MST til skadevolder i miljøskadesag, at MST vurderer, at genopretningen af tilstanden efter miljøskaden i Tuse Å systemet er så langt, at den må forventes at være fuldstændig i løbet af kort tid. På den baggrund vurderer MST, at der ikke er grundlag for at påbyde skadevolder yderligere afhjælpende foranstaltninger til genskabelse af miljøtilstanden i Tuse Å systemet, herunder kompenserende afhjælpende foranstaltninger. Miljøstyrelsens vurdering begrundes supplerende med betragtninger om omkostningsniveauet til mulige kompenserende afhjælpende foranstaltninger samt proportionalitetsbetragtninger om forholdet mellem de faktiske anlægsomkostninger til foranstaltningerne og de samlede omkostninger, hvoraf omkostningerne til sagsstyring, myndighedsbehandling og privat rådgivningsbistand udgør store poster.

Holbæk Kommune vil i forhold til tidshorisonten for genoprettelse af miljøtilstanden gerne bemærke, at rapporterne der følger af monitoringspåbuddet konkluderer, at der ved undersøgelsesernes afslutning fortsat ses effekter på biologien i Tuse Å systemet, som følge af forureningshændelsen. For smådyrsfaunaen gælder det, at visse faunaelementer (rentvandsindikatorer) ikke er genindvandret fra referencestationer til samme niveau som før forureningshændelsen. For fiskefaunaen (ørreder) gælder reduceret tæthed af 1 års fisk (årsyngel i 2018 på forureningstidspunktet) samt reduceret yngelforekomst i 2019, hvilket skyldes, at gydebestand er anslået halveret, hvilket ligeledes reducerer yngelproduktionen.

Holbæk Kommune ser gerne, at Miljøstyrelsen præciserer begrundelsen for afgørelsen ved at uddybe, hvad der skal forstås ved, at miljøtilstanden vurderes at være fuldstændig genoprettet i løbet af kort tid. Holbæk Kommune anerkender, at det er svært at kvalificere tidsperspektivet for fuldstændig genoprettelse, men finder det nødvendigt i denne type sager, da miljøtilstanden, som regel, vil genoprettes over tid, men spørgsmålet er hvor langt tid, der er juridisk acceptabel i forholdt til overvejelse om brug af kompenserende afhjælpende foranstaltninger.

For så vidt angår proportionalitet finder Holbæk Kommune Miljøstyrelsens betragtninger tankevækkende, idet relativt beskedne økonomiske omkostninger målrettet til genoprettelse af

miljøtilstanden sættes i forhold til alle øvrige omkostninger. Skaber sådanne proportionalitetsbetragtninger præcedens vil det betyde, at det i lignende sager fremover bliver vanskeligt at påbyde kompenserende afhjælpende foranstaltninger med henblik at genoprette tidligere tilstand, da alle øvrige omkostninger forbundet med en sag ofte vil være langt større end de nære omkostninger til at genoprette miljøtilstanden i et vandløb eller et naturområde for den sags skyld. Herved synes formålet med loven ikke at tilgodeses.

Endelig skal Holbæk Kommune appellere til, at der tilvejebringes hjemmelsgrundlag i vandløbsloven, som det er tilfældet i naturbeskyttelsesloven, til at Miljøstyrelsen i forbindelse med miljøskadesager kan overtage kommunernes beføjelser med henblik på gennemførelse af påbudte afhjælpende foranstaltninger.

Tuse Å's Ørredsammenslutning og Danmarks Sportsfiskerforbund bemærkninger i forbindelse med partshøring af Miljøstyrelsens udkast til afgørelse om miljøskade i Tuse Å-system J.nr. 2019 - 8796

Miljøstyrelsen udsendte den 26. februar 2021 et udkast til afgørelse i miljøskadesagen i Tuse Å-systemet i partshøring.

Tuse Å's Ørredsammenslutning (TØS) og Danmarks Sportsfiskerforbund (DSF) har modtaget udkast til afgørelsen og takker for muligheden for at komme med bemærkninger til afslutning af miljøskadesagen fra Tuse Å.

Som udgangspunkt mener vi at denne afgørelse er vigtig. Fordi det angår en forurening den 6. september 2018, hvor alle fisk og det meste af smådyrsfaunaen på en 15 km strækning ud mod Isefjorden døde i Tuse Å. Afgørelsen har også stor principiel betydning, da det er den første forureningssag i Danmark, der afgøres efter miljøskadeloven.

Af høringsbrevet fremgår følgende:

Miljøstyrelsen agter at meddele afgørelse i sag om miljøskade i å-systemet Møllerenden, Kobbek Å og Tuse Å. Miljøskaden blev forårsaget af udslip den 6. september 2018 af anslået 100 t KombiGro.

Udkast til afgørelse

Afgørelse om, at der ikke skal gennemføres yderligere afhjælpende foranstaltninger Miljøstyrelsen træffer herved, jf. miljøskadelovens § 23, jf. bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade § 3, stk. 1, jf. bilag 2, afsnit 4.3, afgørelse om, at der ikke skal gennemføres yderligere afhjælpende foranstaltninger, herunder ikke kompenserende afhjælpende foranstaltninger.

TØS og DSFs indledende bemærkninger

Nu, mere end 2½ år efter forureningen, træffer Miljøstyrelsen afgørelse om, at der ikke er grundlag for at meddele yderligere afhjælpende foranstaltninger, heller ikke kompenserende afhjælpende foranstaltninger, som følge af den miljøskade, der indtraf i Tuse Å.

Tidsperspektivet er i denne forbindelse en vigtig faktor, idet vandløb (som al anden natur), er i stand til at reetablere sig over tid. Eller sagt på en anden måde, når sagsbehandling og afgørelse trækker ud, er der ikke belæg for at der skal foretages yderligere kompenserende foranstaltninger, for vandløbsnaturen er selv i færd med at læge sårene.

Hvis vi skal konkludere, viser dette udkast til afgørelse, at miljøskadeloven meget sjældent vil sikre en hurtig genopretning, men alene en grundig monitoring betalt af skadevolder. Derfor tror vi ikke at miljøskadeloven fremover vil sikre naturen, når myndigheder finder anvendelse af loven ved forureningshændelser i vandløbssystemer.

Fra afgørelsen:

Miljøstyrelsen meddelte den 1. juli 2019 påbud om monitoring af smådyrsfauna, fiskeyngel-forekomster og fiskebestandens størrelse i 2019. Baggrunden for monitoringspåbuddet var Miljøstyrelsens vurdering af, at den umiddelbare indsats, der blev gjort efter udslippet fandt sted,

kunne vise sig tilstrækkelig til, at den hidtidige tilstand ville kunne genoprettes inden for en rimelig tidshorisont.

Indsatser som følge af udslippet af KombiGro til Tuse Å-system er vurderet og gennemført i 3 faser:

1. Den umiddelbare indsats – standsning af udslippet og begrænsning af skaden og derpå oprensning og gen-opretning af bl.a. gydebanks. Oprensning og genopretning foretog den skadevoldende virksomhed frivilligt i forståelse med sit forsikringsselskab i perioden 16. – 25. oktober 2018. I fortsættelse heraf blev der også gennemført monitorering af vandkemi, iltforhold, smådyrsfauna og fiskebestand helt frem til monitorering efter Miljøstyrelsens påbud af 1. juli 2019.

2. I Miljøstyrelsens påbud af 1. juli 2019 blev der påbudt yderligere monitorering. Monitoreringen skulle afdække, om den umiddelbare indsats havde virket og skabt basis for fuld genopretning, således at der ikke blev behov for yderligere afhjælpende foranstaltninger for at sikre genopretning, og at supplerende afhjælpende foranstaltninger ikke ville være relevante.

3. På grundlag af afrapporteringen af monitoreringen vurderes om og i så fald hvilke yderligere afhjælpende foranstaltninger, herunder kompenserende foranstaltninger, der skal gennemføres.

Med nærværende brev meddeler Miljøstyrelsen afgørelse om, at der ikke er grundlag for at med-dele yderligere afhjælpende foranstaltninger heller ikke kompenserende afhjælpende foranstaltninger som følge af den miljøskade, der indtraf i Tuse Å september 2018.

Retsregler

Miljøskadeloven og bekendtgørelse om definitioner og kriterier i relation til miljøskadebegrebet samt om afhjælpning af visse miljøskader (herefter "bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade") med bilag fastsætter reglerne for, hvilke afhjælpende foranstaltninger der skal iværksættes, når der er sket en miljøskade. Ud over de afhjælpende foranstaltninger til retablering, som Miljøstyrelsen herved anser for gennemført, er der – som del af de afhjælpende foranstaltninger - også pligt til at foretage kompenserende afhjælpning, jf. bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade, bilag 2, afsnit 2.3, der har følgende ordlyd:

Kompenserende afhjælpning iværksættes for at kompensere for midlertidige tab af naturressourcer og udnyttelsesmuligheder, indtil der sker retablering. Denne compensation består af yderligere forbedringer for beskyttede arter, internationale naturbeskyttelsesområder eller vandmiljøet enten på den skadede lokalitet eller på en anden lokalitet. [...]

(Vores understregning)

Bilag 2, punkt 4.3. i samme bekendtgørelse fastslår endvidere, at den kompetente myndighed har *ret til at beslutte, at der ikke træffes yderligere afhjælpende foranstaltninger, hvis:*

de afhjælpende foranstaltninger, der allerede er truffet, sikrer, [1] at der ikke længere foreligger nogen betydelig risiko for at påvirke [...] vandmiljøet [...] negativt, og [2] omkostningerne ved de afhjælpende foranstaltninger, der skal træffes for at nå tilbage til den oprindelige tilstand eller et tilsvarende niveau, ikke står i forhold til den miljømæssige gevinst, der opnås.

I forlængelse af gennemførelsen af de primære afhjælpende foranstaltninger er det således relevant at identificere eventuelle yderligere relevante foranstaltninger, herunder særligt kompenserende afhjælpende foranstaltninger.

Det er ydermere relevant at vurdere, om der fortsat er betydelig risiko for, at udslippet påvirker vandmiljøet negativt, samt omkostninger i forhold til den forventede miljømæssige gevinst for sådanne yderligere foranstaltninger.

Forarbejderne til miljøskadeloven introducerer RRSS-metoden (ressource-to-ressource/service-to-service), som et værktøj til de miljøfaglige vurderinger i forbindelse med fastsættelse af de kompenserende afhjælpende foranstaltninger.

I relation til de afhjælpende foranstaltninger er der indlejret et proportionalitetsprincip i bekendtgørelsen om afhjælpning af miljøskade, bilag 2, punkt 4.3, således at Miljøstyrelsen i forbindelse med de miljøfaglige vurderinger bør overveje, om omkostningerne til eventuelle yderligere afhjælpende foranstaltninger står mål med den miljømæssige gevinst.

Miljøstyrelsens begrundelse for afgørelsen

Primære eller supplerende afhjælpende foranstaltninger

På grundlag af afrapporteringen af monitoringspåbuddet vurderer Miljøstyrelsen, at genopretningen af tilstanden efter miljøskaden i Tuse Å er så langt og må forventes at være fuldstændig i løbet af så kort tid, at der ikke er grundlag for at udstede påbud om yderligere primære afhjælpende foranstaltninger for at genoprette den hidtidige tilstand, og at der således heller ikke er behov for at gennemføre supplerende afhjælpende foranstaltninger.

TØS og DSFs bemærkninger til ovenstående

Proportionalitetsprincippet

Begrundelse for afgørelse om ***at der ikke er grundlag for at udstede påbud om yderligere primære afhjælpende foranstaltninger for at genoprette den hidtidige tilstand, og at der således heller ikke er behov for at gennemføre supplerende afhjælpende foranstaltninger***, begrundet Miljøstyrelsen i proportionalitetsbegrebet, hvori Styrelsen vurderer, at effekten af restaureringen af tre kilometer vandløb ikke står mål med de omkostninger, der er forbundet dermed.

Og samtidig vurderer, ***at der ikke længere er en betydelig risiko for negativ påvirkning af vandmiljøet, da skaden er afhjulpnet ved de nødvendige forebyggende og primære afhjælpende foranstaltninger, der blev gennemført umiddelbart efter, at skaden indtrådte.***

Vi er uenige i denne vurdering og vil igen henvise til bekendtgørelse om afhjælpning af miljøskade, bilag 2, afsnit 2.3.

Heraf fremgår det, som vi tidligere har præciseret ***Kompenserende afhjælpning iværksættes for at kompensere for midlertidige tab af naturressourcer og udnyttelsesmuligheder, indtil der sker retablering.***

TØS og DSF er af den overbevisning at der er sket et betydeligt tab af naturressourcerne med forureningen (bl.a. nedgang i ørredbestanden) og deraf følgende dårligere udnyttelsesmuligheder (dårligere fiskeri efter ørreder i Tuse å og Isefjorden).

Det kan betale sig at restaurere vandløb

I forhold til proportionalitetsprincippet, vil vi henvise til en artikel i Miljø- og Vandpleje no. 41 (Bilag 1) skrevet af Professor Anders Koed og Fiskeplejekonsulent Jan Nielsen DTU-Aqua. I artiklen konkluderer de med forbehold for usikkerheder: ***at en kilometer vefungerende gydevandløb har en værdi for samfundet på mindst 283.000 kroner hvert år.***

Miljøstyrelsen har i udkastet netop lagt vægt på, at der er reducerede ørredtætheder siden miljøskaden indtraf.

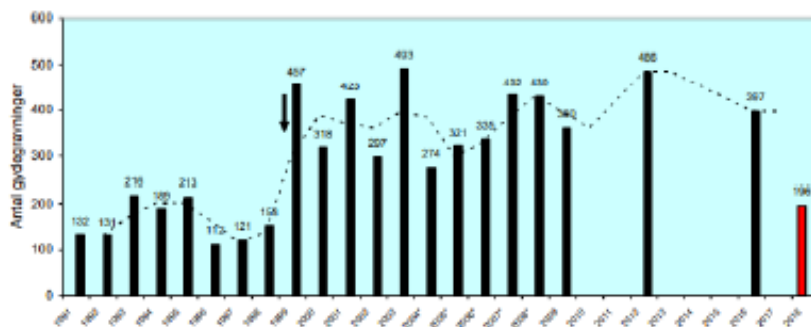
- Smådyrsfaunaen er stort set retableret i januar 2020. Ørredbestanden er på vej op igen, men der er reduceret tæthed af 1-års fisk og yngel.

TØS og DSF vil henvise til de seneste estimer/prognoser fra Holbæk Kommunes rådgiver, hvis undersøgelser blev foretaget i efteråret 2020, estimerer følgende:

- Halvdelen af gydebestanden af havørreder var vandret ind i Tuse Å på det tidspunkt hvor forureningen skete, og disse fisk døde. Dette vil kunne påvirke gydebestanden af havørreder i årene efter fordi:

- Færre smolt i foråret 2019
- Færre smolt i foråret 2020
- Færre gangere (gydefisk) i efterfølgende år.

Figur 3. Antal gydegravninger i Tuse Å systemet 1991 - 2018. Udvidet fredningsbælte trådte i kraft i januar 1998 (pil). Rød søjle viser det beregnede antal gydegravninger i 2018/19 efter forureningen.

(Kilde: Peter W. Henriksen: Fiskeundersøgelser i Holbæk Kommune 2020. Fiskebestanden i Tuse Å, fysiske forhold, bestandstæt-heder, opfyldelse af fiskemål. Effekter af forureningen i Kobbøl Å/Tuse Å i 2018, udvikling. Af Limno Consult).

Vi finder derfor et behov for at der i afgørelsen også skal meddeles påbud om kompenserende afhjælpning, der iværksættes i form af vandløbsrestaurering. Dette for at kompensere for midlertidige tab af naturressourcer og udnyttelsesmuligheder, indtil der sker retablering.

Miljøstyrelsen påpeger i afgørelsen at der er strækninger, hvor der med fordel kan ske forbedring af de fysiske forhold:

- at der på en række strækninger med fordel kan ske en forbedring af de fysiske forhold ved udlægning af skjulesten. Udlægning af skjulesten vil på relevante strækninger både kunne forbedre de fysiske forhold, vandkvaliteten og forholdene for særligt ørreder, hvor overlevelsen af ynglen vil kunne forbedres.
- RRSS-metoden benyttes til at kvantificere hvor lang en å-strækning, der i udgangspunktet vurderes nødvendig for at kompensere for den midlertidig reduktion af fisk på grund af miljøskaden. Beregningen viser, at der skal ske en forbedring på ca. 3 km vandløb.
- Udlægning af skjulesten (2 pr. m²) på 3.000 m vandløb á 2 meters bredde: 6.000 m² vandløbsareal, i alt ca. 12.000 sten (60 m³).
- Anlægsoverslag uden projektering og evt. hydrauliske beregninger (ekskl. moms). 60 m³ skjulesten udlagt á 600 kr./m³: 36.000 kr.

Miljøstyrelsen skriver i afgørelsen:

I denne sag er det vurderet, at den rigtige kompenserende foranstaltning vil være at gennemføre restaureringsforanstaltninger, der samtidigt har karakter af regulering, på en 3 km lang strækning af et § 3 beskyttet vandløb.

Restaureringsforanstaltningerne kan ikke gennemføres uden tilladelse efter vandløbsloven og dispensation fra beskyttelsen efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Foranstaltningerne vil tillige skulle screenes efter reglerne om screening for pligt til miljøvurdering efter reglerne herom i miljøvurderingsloven.

Og konkluderer:

Som det også fremgår ovenfor af afsnittet "forventede omkostninger" er omkostningerne forbundet med mulige kompenserende foranstaltninger i denne sag estimeret til mellem 260.000 og 375.000 kr., hvoraf alene mellem 60.000 og 84.000 kr. vil være omkostninger til faktisk at etablere de kompenserende foranstaltninger, altså ca. 23 % af de samlede omkostninger.

TØS og DSFs bemærkninger

Vi mener der bør foretages yderligere undersøgelser inden miljøstyrelsen afviser at påbyde kompenserende foranstaltninger. Der kunne eventuelt afsættes et beløb, som Holbæk kommune kunne anvende til forbedring af Tuse Å.

Med henvisning til artiklen – Bilag 1, vil 3 kilometer gydevandløb generere en indtægt for samfundet på minimum 3 x 283.000,- kr. årligt, hvilket må være proportionalt med at give et påbud om yderligere kompenserende foranstaltninger.

Holbæk Kommune har udpeget to strækninger af Lovledsrenden og Kobbøl Å, der i den forbindelse kunne være fornuftige at foretage kompenserende foranstaltninger, **hvilket vi fuldt ud kan tilslutte os.**

Fiskeundersøgelser fra efteråret 2020

Blandt andet på baggrund af de fiskeundersøgelser, Holbæk Kommune har fået udført i efteråret 2020 af deres rådgivende biolog. Heraf fremgår det, at der ikke er tilstrækkelige tætheder til mållopfyldelse.

København A												
	Absorte	Tre-pig hundst	Ne-pig hundst	Gedde	Rud- skalle	Skalle	Sunder	Al	0+	1+	Gred	Indeks og mållopfyldelse DFFV Indeks
1. b. Møllevang restau	1,5	0	0	0	0	0	0	2,9	105,9	0	0	0,65
1. Søstrupvej	0	6	0	0	0	0	2,4	3,6	79,1	0	0	0,49
4. Borup Bro	8,3	0	0	0	0	0	1,4	6,9	353	2,8	1,4	2,21
5. Severinm. vej	0	0	0	0	0	0	1,2	33,6	0	0	0,22	Reger
6. Bluffen Bro 200 m n	9	0	0	0	0	0	1,5	107,5	3	0	0,67	God
Gennemsnit	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	3,2	136,8	1,2	0,3	0,85
Standardafvigelse	4,51254	2,68328	0	0	0	0	1,0198	2,28189	125,03	1,59907	0,6261	0,78156
95 % konfidensgrænser	4,0	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	2,0	106,6	1,4	0,5	0,7
København B												
2. Adals Bæk	0	0	0	0	0	0	0	0	144,8	0	0	0,9
3. Adalen	0	0	0	0	0	0	27,4	459,3	0	0	0	2,87
4. Vornemødet	0	0	0	0	0	41,2	0	5,9	197,5	0	0	1,25
6. Nr. Jernløse	0	>100	0	0	0	5,1	0	5,1	39,3	1,3	0	0,25
7. Regstrup By	0	0	0	0	0	0	0	6,6	208,5	0	0	2,8
8. Renssøpark	7,9	11	0	2,3	0	0	1,1	0	3,4	0	3,4	0,02
9. Løvsborg 1	1,1	0	0	0	0	0	0	5,5	4,3	0	0	0,27
Gennemsnit	1,3	1,8	0,0	0,3	0,0	6,6	0,2	7,2	156,7	0,2	0,5	1,2
Standardafvigelse	2,94529	4,49073	0	0,86932	0	15,3688	0,1576	9,31905	156,19	0,49135	1,28508	1,19716
95 % konfidensgrænser	2,2	3,3	0,0	0,6	0,0	11,4	0,3	6,9	115,7	0,4	1,0	0,9
København C												
1. Skovvejen	0	40	0	0	0	0	0	6	2	0	0	0
Møllerenden	10	0	>100	0	0	1,7	6,7	0	0	0	0	0
3. Askov ved restau	0	5,6	0	0	0	0	0	0	2,2	0	0	0
5. Toftholm	1,4	0	>100	0	0	4,2	0	0	0	0	0	0
Gennemsnit	2,9	0,0	20,0	0,0	0,0	1,5	1,7	1,5	1,1	0,0	0,0	0,00
Tuse A												
3. Nybro	14	0	0	0,4	0,4	1,6	0,8	3,9	2,7	0	1,4	0,45
4. Tuse Bro	1	0	0	0	0	0	0,3	Marge	0	0	0	0,14
ab. Nysøvej	0	0	0	0	0	0,3	0,3	2,1	0,6	0	0	0,55
Gennemsnit	5,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,6	0,5	3,0	1,1	0,0	0,5	0,38
95 % konfidensgrænser	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,4	2,5	0,9	0,0	0,4	0,30

Tabel 13. Tætheder af fisk (antal pr. 100 m²) samt vurdering med fiskeindeks og antal arter i Tuse A systemet 8.9. - 22.10.2020. EQR er referenceværdi i fiskeindeks (DFFV (EQR krav ≥0,5) og krav DFFV: ≥0,72.

Afsluttende bemærkninger fra TØS og DSF

Den manglende mållopfyldelse i Tuse Å og ikke mindst i Kobbøl Å og Møllerenden, samt at der er belæg for at konkludere, at både gydebestand og ikke mindst produktion af smolt og 1½ årsfisk i vandløbssystemet er påvirket og vil være det i årene fremover (dog i mindre grad, grundet

tidsperspektivet på 2½ år siden forureningen), alligevel vælger Miljøstyrelsen at træffe afgørelse om, at der ikke skal foranstaltes yderligere kompenserende tiltag.

Begrundelsen finder Miljøstyrelsen i proportionalitetsprincippet, men vi mener effekten af restaureringen af tre kilometer vandløb fuldt ud står mål med de omkostninger, der er forbundet dermed.

Vi vil ikke undlade at bemærke at prisen for restaurering af tre kilometer vandløb er estimeret til et niveau i udkastet, der er voldsomt over normen. Blandt andet på baggrund af tinglysning, idet der efter Miljøstyrelsens vurdering er tale om en reguleringssag. Det er ifølge vores erfaring ikke normal praksis ved restaureringsprojekter og voldsomt fordyrende.

Som det fremgår af vores bemærkninger, anfægter vi afgørelsen. Der er tale om den første miljøskadesag i Danmark og dermed skabes præcedens, for fremtidige vandløbs forureningssager. Som vi har argumenteret for, finder vi ikke miljøskadeloven med denne afgørelse kan bruges ved forureningssager i vandløb. En hændelse hvor alle fisk og det meste af smådyrsfaunaen døde i Tuse Å på en 15 km strækning ud mod Isefjorden.

De tiltag der er sket for at afhjælpe forureningen er at der er udskiftet/beluftet ca. 15 gydebanker, samt spulet en mindre å-strækning for slam. Derudover er der i denne sag brugt et beløb på mellem 2-3 millioner på sagsbehandling, monitorering og juridisk bistand. En ganske lille procentdel af beløbet er altså blevet anvendt til reetablering af vandløbet.

Vi finder, der er grundlag for at meddele påbud om yderligere kompenserende foranstaltninger, for ellers giver afgørelsen ikke mening. Der er på ingen måde kompenseret for midlertidige tab af naturressourcer og udnyttelsesmuligheder i form af fiskeri efter havørreder i Tude Å samt i Isefjorden. Miljøstyrelsen virker tilfredse med at naturen restituerer og uden hjælp selv løser tabet af naturressursen – det er på ingen måde de forventninger vi havde til miljøskadeloven, da den blev implementeret i dansk lovgivning.